

אורי

שגם הקטעים האיטונאליים קליטים מאוד, גשמעים כמוסיקה מובחנת, ספציפית ליצירה, לא כמו מה שאפשר לכתוב "אידיום איטונאלי כללי". המלחין עצמו, בהרצאה שנשא בבתי אופרה באירופה לרגל העלאת "ווצק", הצהיר על רצונו לתקשר עם הקהל בהרצאה, שמצויה בכתב, דיבר ברג בהרחבה על כך ששילב צורות בארוקיות, כגון פאסאקליה או פורגה, כמוסיקה ל"ווצק", והדגיש: "אין כל חשיבות למידת הידע על צורות מוסיקליות שמופיעות באופרה... מרגע שעולה המסך ועד דדתו, אף אחד בקהל לא צריך להיות מודע לכל הפוגות האינציוניות, פרקי הסואיטה והסונטה, הוריאציות והפסאקאליות; איש אינו צריך להשקיע עצמו בדרך זולת ברעיון המרכזי של האופרה. בכך, כמדומני, הצלחתי".

בהצהרה זו כמו חזר נציג האסכולה הוריאצית השנייה, המודרנית, על הכתוב במכתב מפורסם של מוצרט, איש האסכולה הוריאצית הראשונה, הקלאסית, בסוף המאה ה-18. מוצרט כתב לאביו, בקשר לאחד הקונצ'רטי לפסנתר, כי הקונצ'רטו יתפשט ברמות שונות; הקהל הרחב יחבב אותו בלי לדעת את מעשה המרכבה לעימקו, מביני דבר יקלו גם רובד זה. אגב, בקשר לצורות המוסיקליות הארכאיות שבגו שילב באופרה שלו, עולה על הידע ניסיוני נגיד שיררכב מרגם של בוגרי אקדמיות למוסיקה שמשום מה אינם מכירים את "ווצק" ואינה יודעים עליה דבר, והאופרה תושמע להם. מעניין כמה מהם יזהו את הצורות המוסיקליות הארוקיות ששילב ברג.

הרוצח האמיתי

מתוך "ווצק". מקום מיוחד בהיסטוריה של האופרה בישראל צילום: דני דגון

האופרה הישראלית מעלה מחדש את "ווצק". אופרה מודרנית, מתועעת, מפעימה. הנושא האמיתי: פשע כתולדה של מצב חברתי

חגי היסטורון

בשבוע שעבר אמר לי הבריטון הגי

התמונות של "ווצק" מוצגת ב"קופסת

רמני מתיאס גרנה, בעת ביקורו בארץ:

"יש יצירות שהאפקט שלהן אינו מותנה

במידה קריטית בטיב הביצוע" והזכיר את

"ווצק" כדוגמה. רענו קולעת לאפקטי-

ביות של האופרה הזאת.

סודה של הצלחה

מה מסביר את הצלחת "ווצק" של-

ממשיכה בפקולטה למינהל עסקים באוניברסיטת בן גוריון בתחום האסימטריות והארגונים ללא מטרת רווח. "החלטתי לחקור את מוסדות תרבות מכפנים", היא אומרת. "אני רוצה לבנות מודל של ניהול פיננסי נכון למוסדות התרבות בארץ, במסיקה ובתיאטרון, כי הכשל בניהול - זה מה שמפיל גופים; ולא גובה התקציב או כוח האדם. לכן אני בודקת ברוקטורט שלי את תקציב מוסדות התרבות על ידי המדינה, וכל הנושא הוא ביער בל אני רואה כמה שיקולים לא נכונים קיימים במערכת, כמה שינויות נעשות בניהול".

"כל פעם אני מוצאת את עצמי במי קום שבו לא הייתי קודם, כל פעם שפן ניסיונות מחוץ, היא ממשיכה: "אבל זה כפי - כמו קונצרט ראשון בסדרה. אין כמו ההתרגשות בקונצרט ראשון - אבל גם אין כמו התגובות הטובות אחריו. כשאני חוזרת בלילה הביתה תמיד מחכות לי הרועות מהקהל, והי-בה פעמים הן מבחקות ונותנות הרבה כוח להמשיך הלאה".

בינתיים ממשיכה תכל להתגורר בבית חוריה, בית תומך שבבבילה הוא מופתי: "אני מאוד רוצה משפחה גדולה עם הרבה ילדים, כמו המשפחה שבה אני גורלת. ובן זוג - הוא צריך להיות או משוגע כמוני, או תומך ומבין. רק כך זה יכול לעבוד", היא אומרת.

"אמי עמדה על כך שכל הילדים שלה ילמדו מוסיקה, וכל אחד מהאמנים מוסיקאים"

למשפחת מוסיקאים
ממוקד והיתה בת
ל.ט. אנוג שלי עצמה

היתה רמות יוצאת דופן בעולם המוסיקה, בישראל ובכלל, היא אתגר בשבילי: גם מוסיקאית קלאסית, גם מוסיקאית אתנית, גם צעירה מאוד - בחליפת הניצוח הושכים שאני בת יותר מ-30, בסוילים עם שורטס ואולסטאר אני נראית לאנשים בת 16, היא אומרת - ובעיקר מנצחת אשה, זו נדיב של מוסיקאיות שעידין צריכות להילחם במשוכות בלתי עבירות בתחום המוסיקה כיום, בכל הסגנונות. "בשבילי הקשיים האלה הם בית ספר לחיים", אומרת תבל, "ואני לומדת ומתעצבת מחדש כל הזמן - ועדיין מנסה לשמור על שלי, ולא להיכנע למי שאומר לי תירוצי, לא תשני את העולם".

באותה תקופה גיאורג ביכנר, סופר, ריי פא ולוחם חברת צעיר ביכנר הציג את וויצק (וגם את הנרצחת, מארי) בקורבנות של מצבם החברתי האיום, הייכוני העריני המחזה של ביכנר, "וויצק" (הוא כתב אותו שנה או שנתיים לפני שמת מטיפוס, בגיל 23), שימש בסיס לאופרה שחיבר אלבן ברג ביאשית המאה ה-20, שאוירה באופן שונה במקצת: "וויצק" זו האופרה המודרנית החשובה ביותר, המוצגת ביזתה המלה "חשובה" אינה מרמזת על הערכת מוסיקולוגים. כל בעל מרמז על העי, אף אם אינו מחוב מוסיקה איטונאלית, יילכד בעוצמת הציור. מהעיר מועילית "וויצק" באופרה הישראלית, כחידוש הפקדה שהועלתה בה ב-2005. ברמות ויצק מלווה הבריטון האמריקאי פיליפ הורסט, ברמות אהובתו מארי תשיר המצויסופרן השווייצרית-ההולנדית מרייה ריקרדה וסי לינג. במקצת ההצגות תופיע בתפקיד זה זמרת הסופרן הישראלית המצוינת מרב ברנע.

התפקיד הראשי, הנבחר הוא דיטריך פיי שרידיסקא, מורו של גבנה, שיומר בין השאר בתפקיד ב-1965 תחת שרביטו של קארל בורח. הקלטת זו ("דייטשה גרמופון") זמינה במלואה באינטרנט - ובחינם. מומלץ להאזין לה לפני הביקור בהצגה.

בתולדות האופרה בישראל יש לאופרה "וויצק" מקום מיוחד, בזכות ההפקה שהועלתה בפילהרמונית לפני 30 שנה, בהיכל התרבות, עם זמרי בית האופרה של קלן ועם ואלטר ברי (מגדולי המורים במאה ה-20) בתפקיד הראשי. זו היתה הפקה מופלאה גם מבחינה תיאטרלית: לכאורה היא הוצגה על במה לא מתאימה, אך כישרונו של הבמאי האנס נרינגבאואר שם ללעז מנגלה זאת.

השוואת ההפקה הזו לזו שמועלית השבע מציינת בין השאר את השאלה אם התפאורן אמור להעצים עוד יותר את הקדרות, את הסגירות, את חוסר המוצא. זו הגישה בהפקה הנבחרת: כל אחת מ-15

אבל הישג הגדול של ברג הוא בכך ש"וויצק" של אלבן ברג, בנימוך מנפרד ביילרץ ובניצוח דיוויד שטרן, עם זמרים אורחים מחיל המריס ישראלים, התמזגה הסימפונית ראשון לציון ומקהלת הילדים "מור". מתערב באופרה הישראלית

גורמים: שימוש במוסיקה חודרים והתנגדה המזרחית של העלילה. מבחינת בחירת הנושא, מצב חברתי, עם סקסט סוציאליסטי אידיאולוגי, דרמה מה שגיבוריה הם אנטי-גיבורים בעליל, האופרה "וויצק" היא מהפכנית. במאמר על האופרה שכתב אינגולד שנברג ב-1950 הוא ציין כי המחזה שבו ברג להלחין הוא "סצינות מחיי יום-יום, שלא התקשרו עם מושג האופרה, שניזנה עד אז מתלבושות מסוגנות ומטיפוסים אופייניים". קיים דיווח שלפיו גם שנברג עצמו חשב תחילה כי המחזה היה אינו מתאים לאופרה. שני ברג אמר, כך לפי הדיווח, כי "מן הראוי שהמוסיקה תרבה לעסוק במלאכים ולא במשרתיהם של קצינים".

זמרת פרט
 בחירת המבקרים
 טורונטו 2012

זמרת הגדולה
 של פסטיבל טונטסטון
 2012

בתוך הבית

סרט של פרנסואה אוזון

www.lev.co.il

בכורה ארצית בקולנוע **lev** וכרטיסי הארץ

★★★★★ (טוב מאוד)

יחידה סטון, ידיעות

★★★★★ (טוב מאוד)

אורי קליין, הארץ

★★★★★ (טוב מאוד)

ynet

★★★★★ (טוב מאוד)

על שוב טיים אאוט

★★★★★ (טוב מאוד)

זוהר ונגר, עכבר ת"א

★★★★★ (טוב מאוד)

תענוגע מציאות שנון ומתה"ה

★★★★★ (טוב מאוד)

עונה אינטלקטואלי מרעננת ומפתה"

★★★★★ (טוב מאוד)

"הצצה מרתקת לעולם היצירה"